

УДК 378.147:[37.011.3-051:51+004]:[008:004.9-028.22]
DOI: 10.31376/2410-0897-2023-1-51-88-94

БІБЛІОТЕКА ЯК СЕРЕДОВИЩЕ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Сліпчишин Лідія Василівна

доктор педагогічних наук, старший дослідник, доцент
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
e-mail: lida.slipchyshyn@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9159-9458

Досліджено вплив сучасної бібліотеки на розвиток інформаційної культури особистості майбутнього педагога. Встановлено, що інформаційна культура фахівця, крім базової складової, має варіативну професійно орієнтовану надбудову. Для майбутнього педагога варіативний зміст пов'язаний з професійною методичною діяльністю. Обґрунтовано, що в умовах мережевого знання майбутній педагог має засвоювати нові методи пошуку інформації та її структурування. З метою уникнення різних інформаційних бар'єрів та оптимізації зусиль при роботі з інформацією в бібліотеках студентів потрібно готувати, використовуючи різноманітні бібліотечні методи і форми.

Ключові слова: інформаційна культура, компетентність, інформаційно-комунікаційна технологія, бібліотека, майбутній педагог, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. В інформаційному суспільстві виграє той, у чийх руках актуальна інформація. Для сучасних людей пошук інформації став одним з найважливіших видів діяльності, ефективність якого впливає на якість роботи в будь-якій сфері. Хоча сьогодні існує багато шляхів отримання інформації, бібліотеки і надалі продовжують користуватися попитом у населення. Вони стали повноцінною складовою глобалізованої інформаційної мережі, що змінило і розширило традиційні функції цих закладів культури. Разом із технологіями, які змінювали фіксування і збереження інформації, змінювався і характер роботи бібліотеки. Проте бібліотека зберегла своє первісне значення – збереження всього найкращого, що було створено у світі задля розуміння сучасним поколінням того, що наша могутність тримається на плечах минулих прихильників знань. Відповідно, характер роботи бібліотеки в нових умовах впливає на розвиток освітньої системи та актуалізує потребу формувати і розвивати інформаційну культуру якомога раніше, починаючи з дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різних аспектів нового типу культури – інформаційної – знаходимо в працях таких учених, як В. Андрущенко, Р. Гуревич, М. Жалдак, В. Кремінь, А. Коломієць, В. Клочко, В. Кухаренко, А. Литвин та ін. Водночас в інформаційному суспільстві посилюється увага до засобів розвитку інформаційної культури, до перегляду діяльності бібліотеки як одного з традиційних засобів, модернізації і цифровізації бібліотек. Ці та інші питання порушуються в працях В. Керманіди, Т. Колеснікової, І. Крохмаль, І. Риб'янцевої, О. Онищенко, Т. Яворської, І. Яреми та ін. Праці відображають різні погляди вчених на умови сучасного розвитку бібліотек, зміни ставлення до їхньої діяльності, ролі у реальному і цифровому просторі. Незважаючи на досить широкий розгляд зазначених вище проблем щодо інформаційної культури та діяльності бібліотек, на нашу думку, в наукових дослідженнях недостатньо розкрито роль бібліотек як середовища можливостей розвитку інформаційної культури особистості майбутнього педагога.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в дослідженні впливу сучасної бібліотеки на розвиток інформаційної культури особистості майбутнього педагога. Для досягнення мети поставлені такі завдання: виявити сутність поняття «інформаційна культура» на рівні особистості, фахівця і суспільства; проаналізувати розвиток змісту діяльності бібліотек і виявлення традиційної складової; розглянути зміст та аспекти модернізації бібліотечної справи; окреслити напрями розвитку інформаційної культури особистості майбутнього педагога в середовищі бібліотеки.

Виклад основного матеріалу. Культурний розвиток суспільства завжди пов'язаний із зростанням інформаційної складової. Залежно від культурно-історичної епохи, технологічного устрою змінюються засоби впливу на інформаційну культуру суспільства і кожної особистості зокрема: поява бібліотек, книгодрукування, засоби масової інформації, впровадження інформатизації, розвиток мережі Інтернет, машинне навчання, створення нового типу чат-ботів – ChatGPT та ін. Перехід до інформаційного суспільства, суспільства економіки знань, ставить нові вимоги до інформаційної культури, яка є однією з базових засад конкурентоспроможності кожного фахівця і зокрема держави.

Як базове поняття «інформаційна культура» пов'язана з двома аспектами – інформацією та культурою, розвиток яких впливає на його зміст через різні дискурси як потоки з навколишнього середовища. Враховуючи ту кількість наукових сфер, які використовують поняття «інформаційна культура», розвиток цього феномену поділяють на три етапи: перший – дослідження педагогічного аспекту інформаційної культури (70-80 рр. ХХ ст.); другий – посилення педагогічних досліджень за рахунок

філософії та інформатики (80-90 рр. XX ст.); третій – проникнення феномену у нові сфери (культурологію, кібернетику, управління) і виникнення нових інтегративних дисциплін (90 рр. XX ст. і дотепер) [1]. Однією з таких дисциплін є комп'ютерна лінгвістика, яка надає лінгвістичне забезпечення інформаційно-комп'ютерним технологіям, що дозволяє аналізувати, виявляти та інтерпретувати смисли текстів, впорядковувати параметризовану текстову інформацію у великі масиви даних і знань, формувати корпуси текстів. Розвиток цього процесу змінив звичну роботу з довідковою літературою, а, отже, і роботу з різними інформаційними моделями.

У роботі [2] виокремлено три категорії інформаційної культури: суспільства, особистості та фахівця конкретної сфери. На думку авторів, якщо інформаційна культура розглядається як фрагмент єдиної, цілісної сфери життєдіяльності суспільства, її можна розглядати і як спосіб людської діяльності, і як набір певних духовних джерел ціннісної інформації та практичної реалізації виявлених можливостей. Враховуючи таку дуальність, автори пропонують розглядати інформаційну культуру суспільства, як «достатній рівень організації інформаційних процесів, ступінь задоволення людей в інформаційному спілкуванні, рівень ефективності створення, збирання, зберігання, переробки, передання, подання й використання інформації, що забезпечує цілісне бачення світу, передбачення наслідків прийнятих рішень» [2, с. 110].

Оскільки ще досі існує дисонанс між поняттями «інформаційна грамотність», «інформаційна компетентність» та «інформаційна культура», М. Друшляк [3] здійснила термінологічний аналіз цих понять за тлумаченнями вітчизняних і зарубіжних дослідників, які по-різному пояснюють їх підпорядкованість. Причина виникнення проблеми в тому, що дослідники визначають їх не відносно становлення особистості (як запропоновано було Б. Гершунським у 2003 р.), а з позицій своїх конкретних наук. У цьому контексті важливо дотримуватися того визначення, яке визнане на державному рівні з наближенням до своєї сфери діяльності. Для освітньої сфери – це «Керівництво з інформаційної грамотності для освіти протягом усього життя (Guidelines on information literacy for lifelong learning, 2006)», в якому розглядаються різні близькі, але не синонімічні поняття. Проаналізувавши трактування поняття «інформаційна культура» різними авторами та з позицій різних підходів, вона пропонує розглядати інформаційну культуру майбутнього вчителя математики як основу становлення його особистості через зростання творчого потенціалу та самореалізації в інформаційному суспільстві, тобто у контексті гуманітарно-технологічного підходу [3, с.81-82].

Інформаційна культура педагога Р.Гуревич розглядає як сукупність системно моделюючих професійних якостей, зокрема, високого компетентного рівня інноваційного мислення і способів діяльності, діяльнісної спрямованості професійної освіти та самоосвіти у напрямі освоєння і створення інноваційних продуктів і технологій та їх практичної апробації, здатності до створення творчих інформаційних педагогічних розробок [4, с.36-37]. У контексті особистісно-діяльнісного підходу головний зміст інформаційної компетентності вчителя, на його думку, має містити: «уміння раціонально працювати з інформацією: знати особливості інформаційних потоків у своїй предметній галузі, володіти основами аналітико-синтетичної переробки інформації; освоєння технології підготовки педагогічної інформаційної продукції; застосування нових ІТКТ і володіння конкретними навичками з використання технічних засобів як безпосередньо в навчальному процесі, так і в самостійній роботі з підвищення професійної кваліфікації» [4, с.36].

Досліджуючи інформаційну культуру фахівця, Л.Макаренко виокремила два її аспекти – загальнокультурний і професійний. Водночас вона звернула увагу на те, що це багатозначний термін, на зміст якого впливають специфічні об'єкти і методи дослідження, що, в свою чергу, створило термінологічні проблеми для дослідників. Тобто, це означає, що інформаційні культури фахівців різних профілів не тотожні, характеризуються різним складом компонентів, мають різні співвідношення щодо понять загальної культури, правил поведінки в інформаційному середовищі, освітньої діяльності тощо. Тому визначення змісту інформаційної культури конкретного фахівця потребує щоразу окремого дослідження. Інформаційну культуру майбутнього вчителя технологій вона розглядає як складову загальної культури, яка має ядро і периферію. Ядро стосується базових елементів інформаційної культури – базові знання та уміння в галузі інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій, інформаційний світогляд, цілісне сприйняття інформаційних технологій, потреба в інформаційно-технологічній діяльності. Периферія – це сукупність субкультурних утворень професійно-методичного рівня вчителя, які виражають особливості та зміст його професійної діяльності (мотиваційно-ціннісний, предметно-когнітивний, операційно-практичний, компетентнісний і соціальний компоненти) [5, с. 137].

Розвиток інформаційної культури майбутнього вчителя А. Коломієць пропонує визначати за такими показниками: розуміння тенденцій розвитку інформаційних систем, уміння витягати інформацію з різних джерел, знання особливостей інформаційних потоків у сфері педагогіки, висока комунікаційна культура, уміння працювати з різнопредметною інформацією, уміння інтегрувати різнопредметну інформацію, володіння основами аналітичної переробки інформації, уміння оцінювати якість інформації, уміння створювати власну інформацію, уміння зрозуміло представити нову інформацію споживачам [6

с. 283]. Вважаємо доречним доповнити ці показники такими, як уміння оцінити достовірність інформації, уміння розпізнавати шкідливу інформацію, уміння змінювати спосіб мислення від логічного і алгоритмічного до нелінійного мережевого. Останнє уміння може сформуватись тоді, коли майбутній педагог усвідомлювати сутність мережевого знання з позицій коннективістської теорії.

Інформаційну культуру як сукупність надпрофесійних компетенцій людини можна також розглядати як комплекс метапредметних навичок, за допомогою яких підвищується продуктивність і якість її праці. Провідний вплив на розвиток інформаційної культури має навичка шукати потрібні дані в умовах нелінійного представлення інформації в цифровому середовищі. Працюючи з інформаційними об'єктами, суб'єкт навчання засвоює методи пошуку інформації та її структурування. Тому збагачення інформаційних потоків та активізація пошуку інформації є потужними чинниками розвитку інформаційної культури людини.

90-ті рр. ХХ ст. показали, що інформаційне суспільство розвивається шляхом продукування і поширення знань, що активізувало загальні інформаційно-комунікаційні процеси тих установ, які працюють з інформацією (архів, музей, бібліотека). Важливість інформатизації у світі спонукала ЮНЕСКО впровадити Концепцію суспільства знань, яка мала вплинути на досвід освітньої практики у кожній країні та подолання інформаційної нерівності. Загальне бачення ролі бібліотек у сприянні функціонування інформаційного суспільства полягає у поширенні інформаційної грамотності та навчанні користувачів, створенні можливості для ефективного використання інформаційних ресурсів на базі ІКТ. Як зазначає К. Лобузін, у суспільно-інформаційних процесах бібліотеки працюють у двох аспектах: використання традиційного досвіду упорядкування і надання інформації, розвиваючи власний електронний ресурс з допомогою ІКТ; виконання комунікаційної та освітньої ролі в організації доступу до інформації, якісного і оперативного доступу до інформації, підвищення інформаційної грамотності та культури людей, надання населенню доступу до ІКТ [7, с.24].

Аналіз проблеми модернізації бібліотек показав, що існує багато визначень цього феномену. Сучасна бібліотека – це зібрання книжкових колекцій; соціокультурний інститут виховання й духовного розвитку особистості; центр творчої самореалізації особистості; центр дослідження; інформаційно-освітній центр; культурно-дозвіллевий центр; центр соціальних комунікацій для людей, об'єднаних пошуком знань [8; 9; 10]. Звідси випливає, що акцент робиться на тому, яку ще діяльність, крім основної, виконує бібліотека як заклад культури. У цьому контексті важливою є думка І. Крохмаль і Н. Лєсовець про те, що сучасна бібліотека – багатофункціональний заклад, спрямований на виховання, освіту і розвиток особистості за допомогою різних бібліотечних методів і форм роботи [10, с. 4]. Саме доцільний вибір цих методів і форм сприяє розвитку інформаційної культури особистості.

Вже перші бібліотеки, які згадуються в історії, не обмежувалися збиранням і зберіганням книг, вони ставали громадськими центрами, при яких відбувалося навчання і просвіта, формувалася на певному рівні інформаційна культура громадян. У подальші часи бібліотеки часто засновували при соборах і монастирях. Монастирі завжди були причетними до творення інтелектуального і культурного духу історичної епохи, в якій вони функціонували, осередками збереження рукописів, документів, книг, літописів, різних спеціалізованих зібрань з галузей, пов'язаних з діяльністю церкви (теологічного і проповідницького змісту).

Кожна з бібліотек має право вибирати стратегії та тактики обслуговування користувачів, оскільки це залежить від загальних умов, її виду та мети. Основною умовою затребуваності бібліотечних послуг є врахування реальних інформаційних потреб читачів, шляхів їх задоволення і мотивів звернення до фондів. У цьому контексті Л. Розенблат поділяє користувачів бібліотеки на дві групи: збирачів і читачів. Перша група – люди, що збирають інформацію і намагаються її запам'ятати; друга група – люди, які читають з метою зануритись у зміст книги (читання, яке має літературну цінність і сенс). Відповідно, до першої групи належать ті, для кого бібліотека є частиною освітньої, дослідницької та професійної діяльності, водночас до другої групи належать ті, хто від читання отримує естетичну насолоду [11, с.18–24].

Дослідження ролі читання в житті сучасного здобувача закладу вищої освіти (ЗВО) дало можливість Т. Колесніковій ще у 2009 р. дійти висновку, що: сучасна молодь віддає перевагу не текстовій, а візуальній інформації, має розвинене кліпове мислення; читання розглядається в основному як засіб отримання інформації, а не для естетичного задоволення; можливість швидко отримати в бібліотеці конкретну інформацію сприяла розвитку раціоналізму студентів; молодь віддає перевагу онлайн-доступу до бібліотечних фондів. Серед різних мотивів звернення в бібліотеку здобувачів ЗВО місця розподілилися таким чином: 1 – знайти літературу для написання доповіді, диплому, курсового проєкту; 2 – підготовка до екзамену, семінару, практичної роботи; 3 – скористатися послугами мережі Інтернет; 4 – зустрічі з одногрупниками; 5 – відвідування соціокультурних заходів в бібліотеці. Практично ніхто в бібліотеці не читає для задоволення, залишаючи це на дозвіллевий час. Серед популярності джерел інформації такий розподіл: 1 – інформація з мережі Інтернет, 2 – електронний каталог, 3 – алфавітний каталог, 4 – систематичний каталог, 5 – бібліографічні покажчики і посібники, 6 – бази даних, 7 – виставки

надходжень, дні інформації, 8 – допомога бібліотекаря [9, с. 5-7]. Якщо порівняємо відповідь на це питання сьогодні, то побачимо, що основні тенденції зберігаються, але бібліотеки дуже змінилися. Вони шукають різні інновації, способи і можливості осучаснити свою роботу.

Кожна інновація може додати свій акцент. На думку В. Керманіді, інновації, які реалізують у бібліотеках, стосуються таких напрямів: *технологічного*, що торкається впровадження ІКТ у формування документо-ресурсної бази бібліотек і системи інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів; *функціонально-змістовного*, спрямованого на розширення діапазону діяльності бібліотек в інформаційному, освітньому і культурному напрямках; *соціально-комунікативного*, що пов'язаний з роллю і місцем бібліотеки у соціальному житті суспільства. Відповідно в науково-методичній роботі бібліотеки можна виокремити такі завдання: виявлення, поширення і впровадження інновацій; застосування сучасних ІКТ; розвиток творчої ініціативи колективу; рекламно-іміджева діяльність; виставкова і конкурсна діяльність; фандрейзинг [8, с. 4]. Багато бібліотек співпрацюють з різними фондами, які допомагають їм якісно змінюватись відповідно до пануючих тенденцій у світі.

Серйозною проблемою світового рівня є забезпечення корисної ролі бібліотек, які працюють у закладах вищої освіти. На основі ґрунтовного аналізу цієї проблеми (огляд літератури, інтерв'ювання користувачів і працівників, урахування думок зацікавлених сторін) та бачення майбутнього академічних бібліотек авторами [12, с. 4] було виявлено такі тенденції: наукові дослідження підтверджуються все більшою кількістю даних, цифровими явищами з використанням відкритих мережевих систем, керованих алгоритмами; все ширше використовуються нові педагогічні методи, які підтримуються гнучким навчанням, що застосовує новітні технології; бібліотеки основний акцент переносять з колекцій на послуги; за рахунок нових навичок розвиваються межі між професійними групами і послугами; посилення вимог до рівня змісту вищої освіти та бібліотек.

Окрім того, було встановлено, що нове мислення працівників бібліотек ґрунтується на таких моделях мислення: гібридна бібліотека, що поєднує аналогові та цифрові ресурси; бібліотека навиворіт, коли традиційні функції (вибір зовнішнього контенту для спільноти, його придбання і управління ним) доповнюється новою функцією внутрішньо створеного контенту для використання за межами бібліотеки; зростання ролі бібліотеки в житті користувача, коли вона пропонує свої послуги в його робочих процесах; застосування бібліотеки як платформи, на якій створюються вміст і знання, надається доступ до потрібної інформації; бібліотека як інфраструктура, що складається з певної кількості будівель, просторів, різноманітних ресурсів, якими можуть користуватися читачі. До цих моделей автори пропонують ще такі: обчислювальна бібліотека, в якій акумулюються повні тексти та рефлексивний аналіз даних, адаптовані до вимог користувачів (з використанням штучного інтелекту, машинного навчання та Інтернету речей); сервісно-орієнтовані бібліотеки, в яких колекції перевизначені як послуги; бібліотека як цифровий третій простір, в якому об'єднуються спільноти науковців для обміну знаннями на некомерційній основі; глобалізована бібліотека, яка працює для цифрового збереження та надання спільних послуг в мережі, підключення до ширших контекстів (інституційного, національного і міжнародного); безмежна бібліотека, що залучає до послуг фахівців з різними професійними знаннями як всередині закладу, так і за його межами [12 с. 50-53].

Нині у бібліотечному просторі водночас існують друкований та цифровий світ, тому необхідно, щоб співіснували традиційна і нова електронна бібліотечні технології, має бути адаптація традиційних бібліотечних форм надання знань до використання у цифровому середовищі з дотриманням розумного балансу між інноваціями та традиціями. У зв'язку з динамічним збільшенням інформаційних джерел користувачі все більше потребують від бібліотеки узагальненої аналітичної продукції, цікавих освітніх, наукових і навіть масових заходів, організованих колективом бібліотек. Все це можна прослідкувати на прикладі роботи багатьох бібліотек, які завжди займали провідні позиції в бібліотечній сфері України. Однією з найкращих сучасних бібліотек освітніх закладів є бібліотека Українського католицького університету (м.Львів), яка вдало поєднує традиційні та інноваційні бібліотечні методи.

Одним із головних образів роману У. Еко «Ім'я троянди» є бібліотека як символ життя – у неї увійдеш, але не знаєш чи вийдеш. Автор підводить читача до думки, що бібліотека – це місце, куди потрібно допускати підготовленого користувача. У цьому контексті з метою уникнення різних інформаційних бар'єрів та оптимізації зусиль студентів перш за все потрібно, щоб вони як користувачі чітко усвідомлювали основні складові комплексного знанневого ресурсу бібліотеки, який має дві складові – ресурсну і комунікаційну. До ресурсної складової входять: каталоги (електронні, імідж-каталоги, фондів каталоги), бази даних (бібліографічні бази даних, реферативні бази даних, фактографічні бази даних, електронні картотеки), електронні ресурси (повнотекстові бібліотеки, мультимедійні бібліотеки, цифрові бібліотеки, цифрові галереї, електронні колекції, електронні виставки; ресурси Інтернету). Комунікаційна складова містить: засоби інформаційного пошуку (ключові слова, правила складання запитів, повнотекстову індексацію), засоби навігації (покажчик термінів, гіпертекстові дерева, зображення,

іконографію), лінгвістичне забезпечення (бібліотечні класифікації, тезауруси, авторитетні файли, словники предметних рубрик, словники географічних назв, авторитетні файли колективів, установ і організацій), засоби машинного перекладу (засоби зворотного зв'язку, служби віртуальної довідки, форуми, блоги, інтерактивні засоби онлайн-зв'язку) [7, с. 200]. Формування профільного ресурсу відбувається із застосуванням інформаційних фільтрів для виокремлення необхідної частини бібліотечних документів. Розуміючи сутність роботи бібліотеки, студент буде усвідомлено шукати потрібну інформацію, знаючи, що у разі труднощів завжди буде кваліфікована допомога. Потрібно звернути увагу студентів на неоднакові можливості у наданні профільного ресурсу бібліотеками освітнього закладу, спеціалізованою і публічною.

Необхідність мати базові знання для роботи в бібліотеці актуалізує різні підходи до їх формування у здобувачів – від вступного семінару, який проводить куратор групи (сам чи у співпраці з бібліотекарями) до окремого курсу для спеціальностей, пов'язаних з інформаційною діяльністю. Оскільки студенти користуються послугами бібліотеки з першого курсу, важливо одразу навчити їх правильно працювати у бібліотеці, наголошуючи, що легкий доступ до інформації в мережі Інтернет і отримання не завжди правильною відповіді погано впливає на самостійну розумову діяльність і зменшує інтерес до читання. А також звертати увагу на важливість інформаційної безпеки, яка стосується інформації, програмних і технічних засобів, суб'єктів бібліотечної взаємодії. Ускладнення інструментів пошуку та представлення знань створює проблеми для здобувачів, вирішити яку допомагають досвідчені бібліотекари. З цією метою в бібліотечному середовищі, крім консультацій, для здобувачів можуть організовуватись семінари, практичне навчання, практикуми і курси.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дає змогу констатувати, що сьогодні можливості бібліотек у розвитку інформаційної культури суспільства та особистості пов'язані з стратегією діяльності колективу, творчим розв'язком проблем, активною співпрацею з зовнішнім середовищем. Незважаючи на різні способи задоволення інформаційних потреб, бібліотеки у різних формах залишаються головним джерелом постачання інформації та знань. Встановлено, що традиційною складовою діяльності бібліотеки є надання інформаційних послуг, яке залежить від категорії користувачів. Ознакою сучасності є поєднання в бібліотеці друкованого і цифрового світів, що свідчить про індивідуальний підхід до обслуговування користувачів. Щоб бути затребуваними, бібліотеки повинні постійно реагувати на зміни в соціально-економічному, культурному і технологічному контекстах, оскільки це дозволить активно впливати на інформаційну культуру особистості і суспільства загалом. У перспективі плануємо досліджувати проблему впливу бібліотеки на професійний та інтелектуальний потенціал майбутніх педагогів.

Список використаної літератури

1. Гендина Н. И. Концепция формирования информационной культуры личности: опыт разработки и реализации. *Открытое образование*. 2005. № 6. С.74–82.
2. Новгородська Ю. Г., Кравченко Л. І. Феномен інформаційної культури в управлінській діяльності керівника. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя: Психолого-педагогічні науки*. 2017. № 3. С.107–112.
3. Друшляк М. Г. Грамотність, компетентність, культура крізь призму інформатизації суспільства. *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. 2019. Вип. 1 (13). С.77–86. DOI 10.5281/zenodo.3547775
4. Гуревич Р. С. Формування інформаційної культури вчителів: проблеми та перспективи. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2006. Вип. 9. С. 34-38.
5. Макаренко Л. Л. Інформаційна культура особистості: історико-педагогічний аналіз. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова: Серія Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2016. Вип.53. С.128–141.
6. Коломієць А. М. Інформаційна культура вчителя початкових класів: рівні критерії, показники. *Педагогічні науки*. 2007. Вип. 45. С.279–285.
7. Лобузін К. Технології організації знань-ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія. К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2012. 252 с.
8. Керманіді В. О. Сучасна бібліотека – активний учасник розвитку інформаційного суспільства. 2017. URL: library.vn.ua/Konf2017/text/2017_17.doc [дата звернення: 19.02 2023].
9. Колесникова Т. О. Сучасна бібліотека ВНЗ очима студентів: за результатами соціологічного дослідження. *Вісник книжкової палати*. 2009. № 7. С. 26–30. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/435> [дата звернення: 18.02 2023].
10. Крохмаль І., Лесовець Н. Сучасна бібліотека України: від книгозбірні до осередку духовності й культури. *Збірник наукових праць*. 2021. ЛОГОΣ. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-19.03.2021.v1.11> [дата звернення: 23.02 2023].
11. Rosenblatt, L. M. *The Reader, the Text, the Poem: The Transactional Theory of the Literary Work*. Carbondale: Southern Illinois University Press, 1994. 210 p.
12. Pinfield, S., Cox, A., Rutter, S. *Mapping the future of academic libraries: A report for SCONUL*. Report. Society of College, National and University Libraries (SCONUL), London, 2017. 67 p.

LIBRARY AS AN OPPORTUNITIES ENVIRONMENT FOR THE INFORMATION CULTURE DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER

Slipchyshyn Lidiia

Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Associate Professor
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University

Introduction. Modern technologies change the ways of recording and saving information, expand the possibilities of obtaining the necessary information, and affect the educational system. Libraries will continue to be in demand, but the nature of their work, attitude towards them, and role in the real and digital space have changed. The urgency of preparing students to work with information in a library environment has increased.

Purpose. The article aims to investigate the influence of the modern library on the information culture development of the future teacher's personality.

Methods. The research used a comprehensive comparative, retrospective and prospective analysis of scientific works to study the state of the problem, tasks, functions, and areas of library activity, as well as a structural and systemic analysis of the information culture structure. The methods of generalization and abstraction made it possible to substantiate the possibilities of developing the information culture of future teachers in the library environment. Observation of the use process of library services by future teachers, and conversations with students and library employees made it possible to identify problems in working with information. With the help of the forecasting method, directions for the information culture development of the future teacher personality are outlined.

Results. Since the individual, specialist and society have different meanings, the information culture for the future teacher was revealed to be its essence. The typical content is the essential element of information culture, which relate to information and data, information and communication technologies, and technological aspects. The variable content is supplemented by various subcultural formations related to the specifics of professional activity. For the future teacher, the variable content is related to the professional methodical activity. Enrichment of information flows and activation of information search are powerful factors in the development of its information culture. In the conditions of network knowledge, the future teacher must learn new methods of information search and its structuring. Since the production and dissemination of knowledge have activated the general information and communication processes in libraries, it has created opportunities for the effective use of information resources based on ICT. To avoid various information barriers and optimize efforts when working with information in libraries, students should be prepared using various library methods and forms.

Originality. The novelty of the article is that based on the analysis of the essence and structure of the information culture of the future teacher and the possibilities of modern libraries, the author's view on the directions of its improvement in the library environment is highlighted.

Conclusions. Today, the possibilities of libraries in the development of the information culture of society and the individual are related to the strategy of the team, creative problem-solving, and active cooperation with the external environment. Libraries in various forms remain the main source of providing information services, which depends on the category of users. A sign of modernity is the combination of the printed and digital worlds in the library, which indicates an individual approach to user service. To this end, they must constantly respond to changes in the socio-economic, cultural, incessant technological contexts, as this will allow them to actively influence the information culture of the individual and society in general.

Keywords: Information Culture, Competence, Information and Communication Technology, Library, Future Teacher, Higher Education Institution.

References

1. Hendyna, N. Y. (2005). Koncepcija formirovaniia informacionnoj kul'tury lichnosti: opyt razrabotki i realizacii [The concept of the formation of the information culture of the individual: experience in development and implementation]. *Otkrytoe obrazovanie – Open education*, 6, 74–82. [in Russian].
2. Novhorodska, Yu. H., & Kravchenko, L. I. (2017). Fenomen informatsiĭnoĭ kul'tury v upravliniskiĭ diialnosti kerivnyka [The phenomenon of information culture in the manager's managerial activity]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia: Psykholoho-pedahohichni nauky – Scientific notes of NSU named after M. Gogol*, 3, 107–112. [in Ukrainian].
3. Drushliak, M. H. (2019). Hramotnist, kompetentnist, kultura kriz pryzmu informatyzatsii suspilstva [Literacy, competence, culture through the prism of informatization of society]. *Aktualni pytannia pryrodnycho-matematychnoi osvity – Current issues of science and mathematics education*, 1(13), 77–86. URL: <https://doi/10.5281/zenodo.3547775> [in Ukrainian].
4. Hurevych, R. S. (2006). Formuvannia informatsiĭnoĭ kul'tury vchyteliv: problemy ta perspektyvy [Formation of teachers' information culture: problems and prospects]. *Suchasni informatsiĭni tekhnologii ta innovatsiĭni metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems*, 9, 34–38. [in Ukrainian].
5. Makarenko, L. L. (2016). Informatsiina kultura osobystosti: istoryko-pedahohichniy analiz [Information culture of the individual: historical and pedagogical analysis]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of National Pedagogical Drahomanov University*, 53, 128–141. [in Ukrainian].
6. Kolomiets, A. M. (2007). Informatsiina kultura vchytelia pochatkovykh klasiv: rivni kryterii, pokaznyky [Information culture of primary school teachers: equal criteria, indicators]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences*, 45, 279–285. [in Ukrainian].

7. Lobuzina, K. (2012). *Tekhnologii orhanizatsii znammievkykh resursiv u bibliotechno-informatsiyniy diialnosti [Technologies for the organization of knowledge resources in library and information activities]*. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].
8. Kermanidi, V. O. (2017). Suchasna biblioteka – aktyvnyi uchastnyk rozvytku informatsiynoho suspilstva [A modern library is an active participant in the development of the information society]. URL: library.vn.ua/Konf2017/text/2017_17.doc [in Ukrainian].
9. Kolesnykova, T. O. (2009). Suchasna biblioteka VNZ ochyma studentiv: za rezultaty sotsiologichnoho doslidzhennia [Modern university library through the eyes of students: according to the results of a sociological study]. *Visnyk knyzhkovoї palaty – Bulletin of the Book Chamber*, 7, 26-30. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/435> [in Ukrainian].
10. Krokmal, I. & Liesovets, N. (2021). Suchasna biblioteka Ukrainy: vid knyhozbirni do oseredku dukhovnosti y kultury [The modern library of Ukraine: from a book collection to a center of spirituality and culture]. *Zbirnyk naukovykh prats – Collection of scientific papers*. ЛОГОС. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-19.03.2021.v1.11> [in Ukrainian].
11. Rosenblatt, L. M. (1994). *The Reader, the Text, the Poem: The Transactional Theory of the Literary Work*. Carbondale: Southern Illinois University Press.
12. Pinfield, S., & Cox, A., Rutter, S. (2017). *Mapping the future of academic libraries: A report for SCONUL*. Report. Society of College, National and University Libraries (SCONUL), London, November.

Отримано редакцією 21.03.2023 р.

УДК 378.1:37.012.3:159.9.072.43

DOI: 10.31376/2410-0897-2023-1-51-94-102

ПРЕСТИЖНІСТЬ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ КЗВО «РІВНЕНСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Мялюк Оксана Петрівна

кандидат біологічних наук, завідувач кафедри фундаментальних дисциплін

КЗВО «Рівненська медична академія»

e-mail: oksankamp@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-5090-6607

Прокопчук Віта Юрївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії

КЗВО «Рівненська медична академія»

e-mail: vita_prokopchuk@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-0562-9508

Шарапа Ганна Федорівна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри медико-профілактичних дисциплін та лабораторної діагностики

КЗВО «Рівненська медична академія»

e-mail: Charapa@i.ua

ORCID ID: 0000-0002-2769-2700

У статті представлено результати теоретичного аналізу та емпіричного дослідження престижу спеціальностей 224 «Технологія медичної діагностики та лікування» і 227 «Фізична терапія, ерготерапія», що дало можливість виявити низку факторів, які підвищують престижність спеціальностей, а саме: збільшення обсягу загальнодоступної інформації про їх проблематику, завдання, досягнення, наукову та практичну значущість; про вітчизняних і зарубіжних колег, які досягли видатних наукових та практичних результатів; поліпшення професійної підготовки у вишах, підвищення практичної спрямованості такої підготовки, збільшення арсеналу методичних засобів вирішення актуальних практичних завдань; розроблення типових проєктів кар'єри, що орієнтують і спрямовують їх особистісно-професійний розвиток, складання індивідуальних акмеограм; робота зі створення позитивного іміджу спеціальностей.

Ключові слова: спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціальність 224 «Технологія медичної діагностики та лікування», престиж спеціальності, професійна діяльність.

Постановка проблеми. Проблема престижу професій нині викликає великий науковий і практичний інтерес. У соціологічній науковій традиції термін «престиж» визначається як позитивна чи негативна оцінка індивідуальних якостей або ефективності, але нерідко використовується і як синонім соціального статусу. Соціально-професійна нерівність, властива сучасному суспільству, надає цьому феномену суспільної свідомості невизначеність, що посилює його невідповідність реальному стану престижності професійної діяльності суб'єктів ринку праці [1]. Очевидно, що за будь-яких часів і за будь-яких суспільно-політичних режимів професійна орієнтація обов'язково враховує такий чинник, як престиж професії. Дана обставина може мати як позитивний, так і негативний характер, адже перелік соціальних характеристик будь-якої професії (спеціальності) дуже великий, але при цьому такий показник, як престиж,